

nr 4

skrypty
belfra

Dolnośląski
Ośrodek
Doskonalenia
Nauczycieli
we Wrocławiu

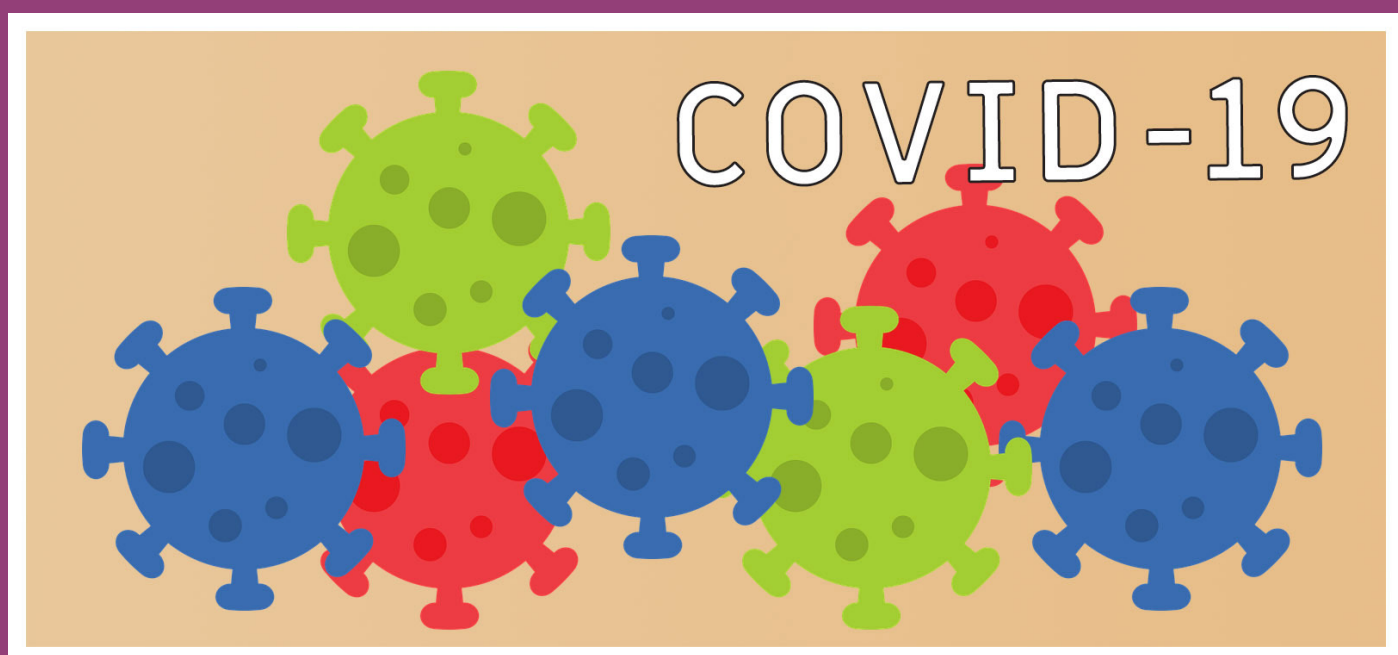
0 publikacji:

**Edukacja w czasach pandemii
wirusa COVID-19.**

**Z dystansem o tym,
co robimy obecnie jako nauczyciele**

[Pyżalski, J. (red.) (2020). Warszawa: EduAkcja]

Autor: Sabina Czajkowska-Prokop

Unikatowa publikacja pod reakcją prof. Jacka Pyżalskiego pt. *Edukacja w czasach pandemii wirusa COVID-19. Z dystansem o tym, co robimy obecnie jako nauczyciele*, ukazała się 11 kwietnia 2020 r., miesiąc po wydaniu przez Ministra Edukacji Narodowej pierwszego rozporządzeniu w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19.

Publikacja, która powstała w niezwykle krótkim czasie, daje odpowiedzi na wiele pytań i wątpliwości związanych z edukacją zapośredniczoną (prowadzoną za pośrednictwem komputera) w czasach pandemii oraz dostarcza nie tylko niezbędnej wiedzy o funkcjonowaniu człowieka w sytuacji kryzysu, ale także gotowe rozwiązania wychowawcze i metodyczne na czas zdalnej edukacji.

Już grafika na okładce wskazuje, z jak złożoną sytuacją edukacyjną przyszło nam się zmierzyć. Autorzy, jako ilustrację omawianej tematyki, wybrali model góry lodowej, która składa się, jak wiadomo, z niewielkiej widocznej (na którą zwykliśmy zwracać najwięcej uwagi) i ogromnej niewidocznej części (która bardzo często jest przez nas niedostrzegana). W opisie części widocznej Autorzy umieścili narzędzia edukacji zdalnej, które w początkowym okresie pandemii wydawały się być najważniejszym elementem e-nauczania, szybko jednak okazały się być jedynie środkiem prowadzącym do celu. Poniżej lustra wody umieszczono: mądrą dydaktykę, dobrostan nauczyciela, relacje rówieśnicze, współpracę nauczycieli oraz współpracę z rodzinami / opiekunami uczniów, kompetencje cyfrowe oraz nierówności cyfrowe, i wreszcie zaangażowanie uczniów.

Na publikację *Edukacja w czasach pandemii wirusa COVID-19. Z dystansem o tym, co robimy obecnie jako nauczyciele* składa się 15 tekstów autorstwa znanych w Polsce specjalistów w dziedzinie edukacji, zarówno naukowców, jak i praktyków. Książkę uzupełniają notki biograficzne autorów oraz bibliografia.

W publikacji czytelnicy znajdą zarówno podstawy teoretyczne, dzięki którym łatwiej im będzie zrozumieć różnego rodzaju mechanizmy widoczne w czasie kryzysu, jak i wiele rozwiązań i propozycji praktycznych dla edukacji.

Książkę otwiera wstęp Jacka Pyżalskiego, w którym Autor wyjaśnia trudność i złożoność sytuacji, w jakiej się znaleźliśmy. Z dnia na dzień edukacja zdalna, będąca do tej pory jedynie jedną z opcji oraz stosowana jako uzupełnienie nauczania tradycyjnego, stała się jedyną dostępną i przymusową możliwością prowadzenia działań edukacyjnych, przy bardzo zróżnicowanych poziomach kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli. Kolejnym wyzwaniem jest wszystko to, co wykracza poza nauczanie rozumiane jako przekazywanie treści – a więc m.in. wychowanie, kształtowanie postaw, dbanie o relacje, zapobieganie kryzysom. Autor zwraca także uwagę na fakt, że edukację zdalną musimy prowadzić w bardzo trudnej sytuacji psychologicznej, zarówno uczniów, jak i nauczycieli. I jedni i drudzy lękają się o zdrowie i życie swoje i bliskich, doświadczają obaw przed utratą pracy i ubóstwem czy niepewności związanej z promocją do następnej klasy, egzaminami ósmoklasisty i maturalnymi. Lista ta nie wyczerpuje oczywiście wszystkich problemów i obaw czasu pandemii.

Drugi tekst pt. *Psychologiczna sytuacja dzieci i młodzieży w dobie epidemii*, którego autorami są Wiesław Poleszak i Jacek Pyżalski, zawiera opis etapów kryzysu, charakterystykę sytuacji psychologicznej dzieci i młodzieży w czasach pandemii oraz propozycje wsparcia informacyjnego i emocjonalnego, jakiego może udzielić nauczyciel swoim uczniom. Autorzy podkreślają, że **uczniowie powinni zdobyć wiedzę na temat objawów kolejnych etapów kryzysu** oraz umiejętności radzenia sobie z towarzyszącymi tej sytuacji emocjami.

Kolejny tekst nosi tytuł *Jak pracować z uczniem w kryzysie w czasie pandemii COVID-19?*. Jego autorem jest pedagog, terapeuta i certyfikowany interwent kryzysowy Tomasz Bilicki. Autor na co dzień udziela pomocy psychologicznej nastolatkom, którzy doświadczają sytuacji kryzysowej. Bilicki zwraca uwagę, że obecne uwarunkowania mogą spowodować u bardzo wielu młodych ludzi różne niepokojące i niebezpieczne objawy psychosomatyczne (np. depresyjne i lękowe),

a nauczyciele są często pierwszymi, a czasem jedynymi dorosłymi, którzy będą mogli udzielić pomocy psychologicznej. Bilicki daje bardzo konkretne wskazówki, jak postępować w przypadku dostrzeżenia u ucznia niepokojących objawów lub nasilenia symptomów różnych zaburzeń występujących u uczniów jeszcze przed pandemią. Bardzo mocno podkreśla wagę i rolę relacji między nauczycielami i uczniami.

Czwarty tekst nosi tytuł *Neurobiologiczny kontekst edukacji zdalnej*, a jego autorem jest jeden z najbardziej znanych neurodydaktyków polskich Marek Kaczmarzyk. Autor z perspektywy neurobiologicznej pisze o wartości wspólnych doświadczeń i relacji międzyludzkich, a także roli emocji negatywnych (np. lęk i strach) w zdalnej edukacji.

Jacek Pyżalski jest autorem dwóch kolejnych tekstów: *Co jest obecnie ważne, a co mniej w działaniach szkół i nauczycieli?* oraz *Relacje przede wszystkim – nawet jeśli obecnie jedynie zapośredniczone*. Ten ostatni tekst został napisany wspólnie z Wiesławem Poleszakiem. Autorzy wskazują na konieczność zadbania o podstawowe potrzeby uczniów i nauczycieli – przede wszystkim relacje, wsparcie społeczne i budowanie odporności rozumianej jako „zdolności poradzenia sobie w sytuacji, w której występuje w środowisku wiele czynników szkodliwych”. Dopiero kolejnym krokiem nauczyciela powinno być skuteczne nauczanie zdalne. Dalej Autorzy wskazują trzy obszary relacji, o które należy zadbać w edukacji zdalnej: relacje nauczyciel – uczeń, uczeń – uczeń oraz nauczyciel – rodzina ucznia. Podają szereg przykładów działań edukacyjnych, których celem jest budowanie tychże relacji.

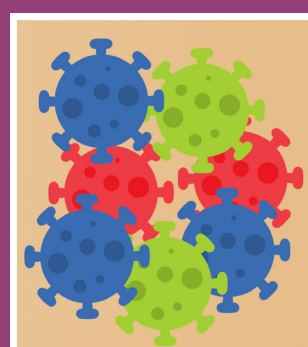
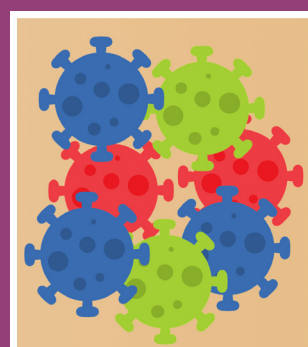
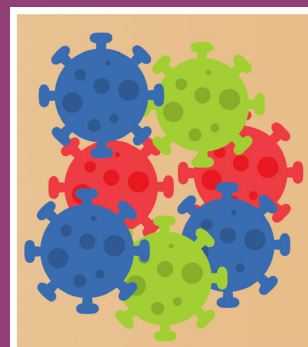
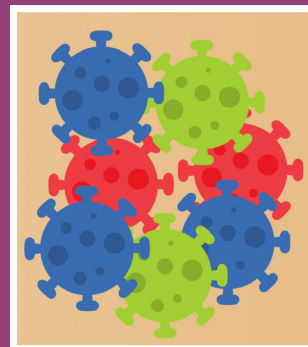
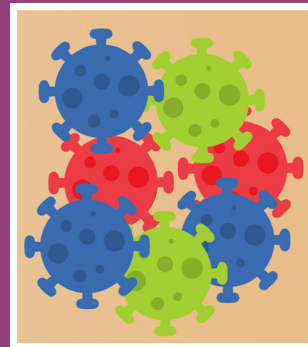
Kolejnych pięć rozdziałów poświęconych jest dydaktyce edukacji zdalnej. Są to następujące teksty: *Cyfrowa edukacja – potencjał, procesy, modele* autorstwa Marleny Plebańskiej, *Strategie kształcenia na odległość* Anny Koludo, *Mamy (za) duży wybór – jak nie zgubić się wśród narzędzi cyfrowych* Natalii Walter, *Wstrzymaj siebie, rusz ucznia: e-nauczanie a e-twórczość* Jacka Ścibora oraz *Ocenianie w dobie koronawirusa* autorstwa Danuty Sterny. Czytelnicy znajdą w tych rozdziałach ogromną ilość wskazówek, jak planować, realizować i ewaluować proces edukacji zdalnej.

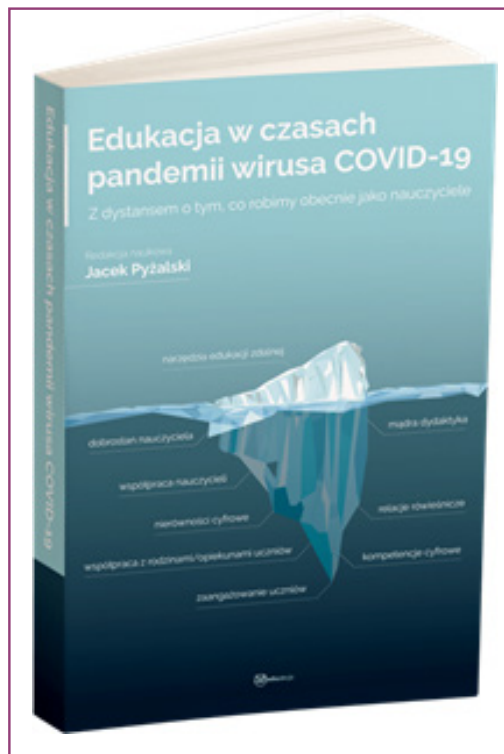
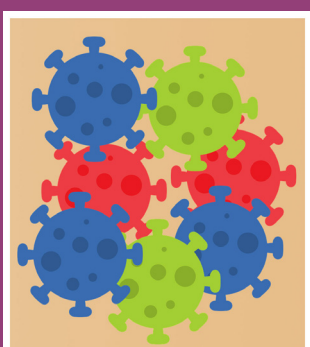
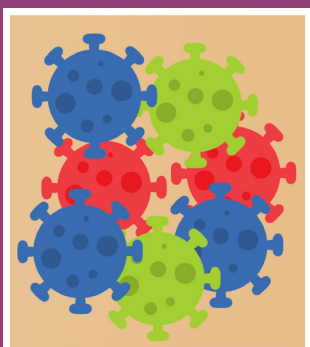
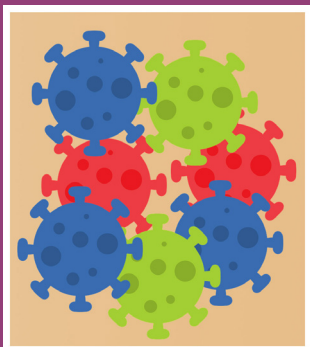
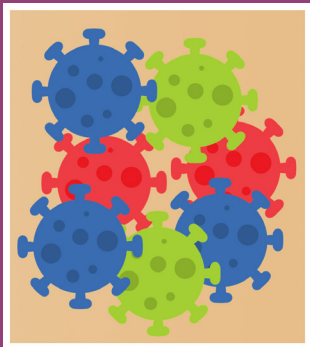
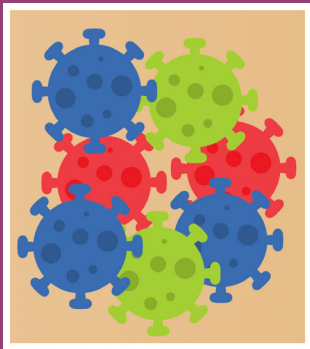
Nad sytuacją uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi pochylił się Piotr Plichta w tekście *Różne konteksty nierówności cyfrowych a wyzwania dla zdalnej edukacji – propozycje rozwiązań*. Autor poszukuje dla uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi skutecznych rozwiązań i elastycznej formuły edukacji zdalnej, a także zastanawia się nad sposobami wsparcia ich rodziców i uzyskania pomocy od różnych podmiotów.

Kolejny rozdział autorstwa Marcina Zarody nosi tytuł *Jak nauczyciele mogą obecnie zadbać o swój dobrostan?* Jest to niezwykle ważny głos w obecnej sytuacji. Wystarczy prześledzić aktualne artykuły prasowe dotyczące edukacji, jak i dostępne fora społecznościowe, aby dostrzec, jak konieczność całkowitej zmiany sposobu nauczania mocno obciąża nauczycieli i zwiększa u nich niebezpieczeństwo wystąpienia objawów wypalenia zawodowego. Tymczasem edukacja bez nauczycieli nie jest możliwa, stąd Autor podpowiada, jak mogą oni zadbać o siebie – dla dobra swoich uczniów.

Przedostatni tekst autorstwa Jędrzeja Witkowskiego zatytułowany jest *Organizacja zdalnego nauczania*. Autor, wychodząc od głównych wyznaczników sposobu organizacji pracy zdalnej, przedstawia podstawowe założenia organizacyjne zdalnego nauczania, opisuje rolę wychowawcy, a także możliwości wsparcia nauczycieli przez dyrektora szkoły.

Publikację zamyka artykuł *Czego możemy nauczyć się od tych, którzy prowadzą zdalną edukację od dawna?.* Autor Łukasz Tomczyk przywołuje przykłady krajów, które ze względu na niską gęstość zaludnienia są od dawna zmuszone do prowadzenia edukacji zdalnej (niektóre kraje Afryki, Azji, Ameryki Łacińskiej, kraje wyspiarskie, Australia). Wskazuje on na pewne doświadczenia tych krajów, z których możemy korzystać w obecnej sytuacji.

Publikacja *Edukacja w czasach pandemii wirusa COVID-19. Z dystansem o tym, co robimy obecnie jako nauczyciele* jest zatem niezwykle ciekawym i inspirującym zbiorem tekstów, których lektura pozwala nam nauczycielom spojrzeć na edukację zdalną z różnych perspektyw oraz wiele się na jej temat nauczyć. Jest ona dostępna dla wszystkich zainteresowanych nieodpłatnie w formacie pdf na stronie programu eduAkcja (<https://zdalnie.edu-akcja.pl/pobierz-ksiazke/>).

Wszystkich nauczycieli zachęcam do lektury

Sabina Czajkowska-Prokop
nauczyciel-konsultant DODN